

①

Answer key

Q. P. Code:- 54168
[Total Marks: 100]

(Time: 3 Hours)

N. B.:-All questions are compulsory.

सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

All question carry equal marks.

सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Text: Grammar, Buddhist Philosophy, History of Pali Literature.4.

Q.1. Answer the following: -Any Two

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे उत्तर लिहा.

a) Transliteration: - Roman to Devanagari script.

रोमन लिपीतून देवनागरी लिपीत रूपांतर करा.

१. Evaṃ me sutaṃ-ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati ivakassa
komārabhaccassa ambavane mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ
aḍḍhate!asehi bhikkhusatehi. Tena kho pana samayena rājā māgadho
ajātasattu vedehiputto tadahuposathe pannarase komudiyā cātumāsiniyā
puṇṇāya puṇṇamāya rattiyā rājāmacaparivuto uparipāsādavaragato nisinno
hoti. Atha kho rājā māgadho ajātasattu vedehiputto tadahuposathe udānaṃ
udānesi-“ramaṇiyā vata bho dosinā ratti, abhirūpā vata bho dosinā ratti,
dassaniyā vata bho dosinā ratti, pāsādikā vata bho dosinā ratti, lakkhaññā vata
bho dosinā ratti.

उत्तर:- एकं समयं भगवा राजगंहे विहरति जीवकस्स कोमारभच्चस्स अम्बवने महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं अड्ढतेल्लसेहि
भिक्खुसतेहि। तेन खो पन समयेन राजा मागधो अजातसत्तु वेदेहिपुत्तो तदहुपोसथे पन्नरसे कोमुदिया चातुमासिनिया
पुण्णाय पुण्णमाय रत्तिया राजामच्चपरिवुतो उपरिपासादवरगतो निसिन्नो होति। अथ खो राजा मागधो अजातसत्तु
वेदेहिपुत्तो तदहुपोसथे उदानं उदानेसि-“रमणीया वत भो दोसिना रत्ति, अभिरूपा वत भो दोसिना रत्ति, दस्सनीया वत
भो दोसिना रत्ति, पासादिका वत भो दोसिना रत्ति, लक्खञ्जा वत भो दोसिना रत्ति। (२.सामञ्जफलसुत्तं)

b) Translate – Pali sentences into Marathi or English.

पाली वाक्यांचे मराठी किंवा इंग्रजीत भाषांतर करा.

१. सुगतो धम्मं देसेतु, सावका च उपासका च विहारस्मिं निसीदन्ति. (सुगताने धम्म उपदेश द्यावा, श्रावक आणि उपासक विहारात बसतात.)
२. सचे कस्सको गोणं विक्किणेय्य वाणिजो तं किणेय्य.
(जर शेतकरी बैलास विकेल, तर व्यापारी त्यास विकत घेईल.)
३. सचे तुम्हे पटिदिनं पाठे अपठिस्सथ परिक्खायं उत्तिण्णा अभविस्सथ।
(जर तुम्ही दररोज धडे पाठ कराल तर परिक्षेत उत्तीर्ण व्हाल.)
४. सचे त्वं धम्मं सुणेय्यासि, अद्धा (नक्की) त्वं बुद्धस्स सावको भावेय्यासि.
(जर तू धम्म ऐकलास, तर नक्कीच तू बुद्धाचा श्रावक होशील.)

2

Q. P. Code:-

५. दानानि चे नादीयिस्संसु पुञ्ज विपाका नाभविस्संसु ।
(दान दिले नसणार तर पुण्य विपाक होणार नाही.)

c] **Make sentences in Pali** (With the help of given verb)

दिलेल्या क्रियापदांच्या आधारे पालित वाक्य लिहा.

१. निसीद = बसणे [Imprative Mood – आज्ञार्थ]

उत्तर :- वाणिजो सहायकेन सद्धिं रथम्हि निसिदतु.

२. कीळ = खेळणे [Imprative Mood – आज्ञार्थ]

उत्तर :- वाणिजस्स दारको मित्तेहि उदकस्मि कीळतु.

३. पस्स = पाहणे [Optative Mood- विध्यर्थ]

उत्तर:- सो सुरियं पस्सेय्य.

४. आगम = येणे [Optative Mood- विध्यर्थ]

उत्तर :- कस्सको नहायित्वा गेहं आगच्छेय्य.

५. निसीद = बसणे [Conditional Mood- संकेतार्थ]

उत्तर:- कुमारो रुक्खमुले अ-निसीदिस्सा.

Q.2. Answer the following: -Any Two.

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा.

a] **Recognition and explain the underline noun and Pronouns-Any Ten.** (With the help of given Paragraph)

दिलेल्या उताऱ्याच्या आधारे- रेखांकित केलेले नाम आणि सर्वनाम ओळखा आणि स्पष्टीकरण करा.- (कोणतेही दहा)

१. सचे, भन्ते, अय्यो इमस्मिं ठाने एवं विहरन्तो पब्बजितकिच्चं मत्थकं पापेतुं सक्खिस्सति, सचे मत सरीरं आनेत्वा छड्ढेन्ति, अहं कम्बलकूटागारं आरोपेत्वा गन्धमालादीहि सक्कारं कत्वा सरीरकिच्चं करिस्सामि। नो चे सक्खिस्सति, चित्तकं आरोपेत्वा अग्गिं जालेत्वा सङ्कुना आकड्ढित्वा बहि खिपित्वा फरसुना कोट्टेत्वा खण्डाखण्डिकं छिन्दित्वा अग्गिम्हि पक्खिपित्वा ज्ञापेस्सामी”ति आह। अथ नं थेरो “साधु भद्दे, एकं पन रूपारम्मणं दिस्वा मय्हं कथेय्यासी”ति आह। सा “साधू”ति पच्चस्सोसि। थेरो यथाज्झासयेन सुसाने समणधम्मं करोति। चूळकाळत्थेरो पन उट्ठाय समुट्ठाय घरावासं चिन्तेति, पुत्तदारं अनुस्सरति। “भातिको मे अतिभारियं कम्मं करोती”ति चिन्तेति।

b] **Recognition and explain the underline Tens and Moods- Any Ten.** (With the help of given Paragraph)

दिलेल्या उताऱ्याच्या आधारे- रेखांकित केलेले काळ आणि अर्थ ओळखा आणि स्पष्टीकरण करा.- (कोणतेही दहा)

१. “अयं खो आळारो कालामो पण्डितो ब्यत्तो मेधावी दीघरत्तं अप्परजक्खजातिको; यंनूनाहं आळारस्स कालामस्स पठमं धम्मं देसेय्य, सो इमं धम्मं खिप्पमेव आजानिस्सती”ति। अथ खो भगवतो एतदहोसि- “महाजानियो खो आळारो कालामो; सचे हि सो इमं धम्मं सुणेय्य, खिप्पमेव आजानेय्या”ति।

तापसो कुम्भकारसालं गन्त्वा द्वारे ठत्वा “सचे ते भग्गव अगरु, वसेय्याम एकरत्तिं सालाय”न्ति आह। कुम्भकारो “मय्हं रत्तिं सालायं किच्चं नत्थि, महती साला, यथासुखं वसथ, भन्ते”ति सालं निय्यादेहि। कुम्भकारो “पठमं आगतो इमिना सद्धिं एकतो वसितुकामो भवेय्य वा नो वा, अत्तानं परिमोचेस्सामी”ति चिन्तेत्वा “सचे, भन्ते, पठमं उपगतो रोचेतु, तस्स रुचिया वसाहि”ति आह। यंनूनाहं सयमेव एकं कुमारिकं आनेय्य”न्ति। “इतो चुता सपुत्तकं तं खादितुं लभेय्य”न्ति पत्थनं कत्वा ततो चुता अरज्जे दीपिनी हुत्वा निब्बत्ति।

३

Q. P. Code:-

c] Recognition and explain the underline *tva* and *tum*- Any Ten.(With the help of given Paragraph)
दिलेल्या उताऱ्याच्या आधारे- रेखांकित केलेले त्वा आणि तुं प्रत्यय ओळखा आणि स्पष्टीकरण करा.- (कोणतेही दहा)

१. सुवर्णं कोट्टेत्वा मट्टानि कुण्डलानि कत्वा अदासि। तस्स माता पुत्तं ओलोकेत्वा, “ब्राह्मण, पुत्तस्स ते रोगो उप्पन्नो, तिकिच्छापेहि न”न्ति आह। सो तमाहरित्वा पुत्तस्स भेसज्जं करोति। ब्राह्मणो तस्स दुब्बलभावं जत्वा एकं वेज्जं पक्कोसि। सो तं ओलोकेत्वाव “अम्हाकं एकं किच्चं अत्थि, अज्जं वेज्जं पक्कोसित्वा तिकिच्छापेही”ति तं पहाय निक्खमि। मित्तविन्दको तं ओलोकेत्वा “सामि देवराज, इदं मं चक्कं सण्हकरणियं विय तिलानि पिसमानं ओतरति, माणवो “किं ओभासो नामेसो”ति परिवत्तेत्वा निपन्नोव सत्थारं दिस्वा, “अन्धबालपितरं निस्साय एवरूपं बुद्धं उपसङ्गमित्वा कायवेय्यावटिकं वा कातुं दानं वा दातुं धम्मं वा सोतुं नालत्थं, इदानि मे हत्थापि अनधिपतेय्या, अज्जं कत्तब्बं नत्थी”ति मनमेव पसादेसि।

Q.3. Answer the following: -Any Two

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे उत्तर लिहा.

a] Do as Directed (with the help of given sentences-Write answer in Pali)

[दिलेल्या वाक्यांच्या आधारे कंसात सांगितल्याप्रमाणे करा.- पालित उत्तरे लिहा]

१. यदि चोरो हत्थेन वराहं-----अहम्पि हनेय्यामि। (हनेय्य / हनन्ति) [supply optative mood - विध्यर्थात लिहा]
उत्तर :- हनेय्य.
२. पुत्ता मित्तेन सद्धिं ----- (भात) भुञ्जन्ति। [Give appropriate Pali word for- योग्य पालि शब्द लिहा]
उत्तर :- भत्तं |
३. सो पिटकेहि मच्छे आहरति | [Change in imperative mood- आज्ञार्थात बदला]
उत्तर :- आहरतु |
४. मनुस्स, मक्कट, देव, जल | [Give Synonyms words of- समानार्थी शब्द लिहा]
उत्तर :- मनुस्स=नर, मक्कट=वानर, देव=भूपाल, जल=नीर.
५. भत्तं----- [शिजविणारा] वाणिजो गेहे पविसति। [Give Present Participle - वर्तमान काळवाचक धातू विशेषण लावा]
उत्तर :- पचमानो.

b] Match the following pairs. (खालील जोड्या जुळवा)

१. रजको	विहारं गच्छति
२. किंकरो	हणन्ति
३. लुट्टका	धोवति
४. कस्सको	खणति
५. भिक्खु	वप्पति

उत्तर:- १.रजको- धोवति २. किंकरो- खणति ३. लुट्टका- हणन्ति ४. कस्सको-वप्पति ५.भिक्खु-विहारं गच्छति.

4

Q. P. Code:-

c] Fill in the Blanks. (रिकाम्या जागा भरा)

१. चोरा फ़लानि .....। (खादन्ति)
२. सीहो कानने .....। (वसति)
- ३..... थुपं करोन्ति । (सावका)
४. मातुलस्स .....ओदनं ददन्ति । (पुत्ता)
५. सुजाताय ..... खरिं पिवित्वा सो बुद्धो भवि । (दिन्निं)

Q.4. Answer the following: -Any Two
[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे उत्तर लिहा.

- a] Define the term 'पटिच्चसमुप्पाद' and write the content of विञ्जान (Consciousness) and नाम-रूप' in short?
'पटिच्चसमुप्पाद' ह्या शब्दाचा अर्थ सांगून 'विञ्जान (Consciousness) आणि नाम-रूप'यात काय सांगितले आहे ते थोडक्यात लिहा.
- b] Explain the concept of 'दुक्ख लक्षण.'
'दुक्ख लक्षण' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- c] Explain the difference between -'अनिच्च and अनत्त लक्षण.'
'अनिच्च आणि अनत्त लक्षणा'तील -फरक स्पष्ट करा.

Q.5. Answer the following: -Any Two **[20]**

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे उत्तर लिहा.

- a] What is Vinay Pitaka? How many texts it content? Write a detail note on any one of it.
'विनय पिटक' म्हणजे काय? 'विनयपिटकात' किती ग्रंथ आहेत? त्यातील कोणत्याही एकावर सविस्तर टिप लिहा.
- b] Define the term 'Abhidhamma' and write in detail, what 'Puggalpannati' is all about.
'अभिधम्म' या शब्दाचा अर्थ सांगून 'पुग्गलपञ्जति' काय आहे ते सविस्तर सांगा.
- c] Write in detail about 'सुत्तविभंग.'
'सुत्तविभंगा' विषयी सविस्तर लिहा.